

ÖVERSIKT över kliniska symtom och speciella kännetecken vid abort hos får

Agens	Klinik, patologi mm
Toxoplasma gondii	Abort, svag-/dödfödda lamm. Oftast symptomlös infektion hos tackorna. I typiska fall <u>vita fokala nekroser</u> (2-3 mm ofta förkalkade ljusa härdar) i kotelydonerna. Varierande utseende på foster, ev mummifierade. Livslång immunitet hos tackorna.
Campylobacter spp	Abort i sista trimestern. Svag- /dödfödda lamm. Oftast lindriga symptom men enstaka tacker kan utveckla placentit, metrit, peritonit och ev. sepsis. Ödematos och förtjockad placenta med mjuka nekrotiserande kotelydoner. Ibland ses svullen buk på foster och dödfödda lamm pga subcutana ödem/vätska i kroppshålor, och/eller fokala levernekroser. Mycket smittsam infektion som ger immunitet.
Border disease virus (= BVDV)	Abort, mumifierade foster, svag-/dödfödda lamm, " <u>hairy shakers</u> ". Oftast symptomlös infektion hos tackorna. Livslång immunitet.
Listeria monocytogenes	Abort under de sista fyra veckorna. Oftast utan symptom. Ev ret sec, metrit, sepsis. Placentit.
Salmonella spp	Abort under de sista sex veckorna, svagfödda lamm som ej orkar dia och ev har diarré. Sepsis på foster och lamm. Metrit, peritonit på tacker.
Chlamydiophila abortus (Chlamydia psittaci) Enzootisk abort	Abort under de <u>sista 2-3 dräktighetsveckorna</u> , död- eller svagfödda lamm (som knappast lever länge), ev mumifierade foster. (Infektion i sen dräktighet kan medföra abort först vid nästa dräktighet). Oftast symptomlös infektion hos tackorna (ev. lindrig flytning). Kraftig placentit med <u>nekrotiserande kotelydoner</u> och ödematos, mörkröd/brunaktiga fosterhinnor, ibland med rosa intorkat exsudat. De flesta foster är <u>välbevarade</u> . Snabb smittspridning i besättningen. Långvarig immunitet efter infektion.
Coxiella burnetii (Q-feber)	Abort, dödfödsla, svagfödda lamm. Ofta utan symptom hos tackorna. Ev. mastit, pneumoni. <u>Sporadiska fall</u> , i sen dräktighet. Förtjockade fosterhinnor med tjockt exsudat.
Neospora caninum	Ett (?) fall rapporterat med svagfött ataktiskt lamm.
Erlichia phagocytophilia	Aborten sker ofta i samband med akut sjukdom: feber, nedsatt AT, nedsatt foderlust. Även dödfödda lamm. Oftast inga makroskopiska förändringar vid obduktion.
Leptospira pomona	Abort under de sista 8 veckorna. Feber, anemi, Hb-uri, ikterus, hög mortalitet. Även symptomlös. Placentit.
Brucella melitensis	Abort i sista trimestern, svag- /dödfödda lamm. Hälta, CNS-symtom, ret sec, metrit. Brunaktiga, läderartade fosterhinnor med exsudat kring varje placentom. Fostren har subcutana ödem och vätska i bröst- och bukhåla, lever- och mjältstas.

Andra agens: Aspergillus fumigatus, Arcanobacterium (Actinomyces) pyogenes, Bacillus licheniformis, E coli, Yersinia enterocolitica, Yersinia pseudotuberculosis, Streptococcus spp mfl

Källor: WB Martin & ID Aitken (Diseases of sheep 3rd ed), D Buxton (föreläsning SVA 2000), A Lundén (avhandling), U Carlsson (avhandling), A Gunnarsson (Isolering av Campylobacter...1976), A Uggla (komp. Fårhälsovård & fårsjukdomar), I Hansson SVA bakt (personligt meddelande).

TABELL: Provtagningsmetoder vid misstanke om ett specifikt agens vid fårabortion

Agens	Hur vanlig ? *	Placenta	Fosterorgan	Blodprov (utan tillsats) från tackor	zoonos	Hållbarhet (frysas, fixera etc?)
Toxoplasma gondii	1.	Ja – formalinfixerad hjärna. formalin- fix.	Formalinfixerad hjärna. Hjärtblod/lungvätska (antikroppar).	(Ev prov från tackor som aborterat samt tackor som fött friska lamm. Antikroppsresultatet kan vara svårtolkat. Normalt med seropositiva djur i besättning utan aborter. Neg. tackor talar emot Toxoplasma.).	x	Vanlig post.
Campylobacter spp	1.	Ja	Lever, lunga, löpmagsinnehåll		x	Skickas kylt. (Kan i nödfall frysas).
Border disease virus	1.		(Sällan behövligt: PCR på hjärna, mjälte eller ev annat organ)	Tackor som aborterat (antikroppar) Lamm med BD-symtom (virus)		Vanlig post
Listeria monocytogenes	1.	Ja	Löpmagsinnehåll, lever, lunga, mjälte		x	Skickas kylt. (Kan i nödfall frysas).
Salmonella spp	1.	Ja	Löpmagsinnehåll, lever, lunga, mjälte		x	Skickas kylt. (Kan i nödfall frysas).
Chlamydiophila abortus (Chlamydia psittaci)	2.	Ja	Lever, lunga, mjälte	Tackor som aborterat (antikroppar)	x	Vanlig post
Coxiella burnetii (Q-feber)	2.			Tackor som aborterat (antikroppar)	x	Vanlig post
Neospora caninum	2.			Tackor som aborterat (antikroppar)		Vanlig post
Erlichia phagocytophilia	2.			Tackor som aborterat (antikroppar)		Vanlig post
Leptospira pomona	2.	(ja)	(njure, lever, urin)	Tackor som aborterat (antikroppar)	x	Vanlig post serum (organ skickas kylt)
(Brucella melitensis)	3.	Ja	Lever, lunga, löpmagsinnehåll	Tackor som aborterat (antikroppar)	x	Enl överens- kommelse med epizootologen SVA

*1. Agens förekommer i Sverige i samband med abort hos tackor. 2. Agens förekommer i Sverige men har oklar betydelse för abort hos tackor. 3. Agens förekommer ej i Sverige

Andra agens: Aspergillus fumigatus, Arcanobacterium (Actinomyces) pyogenes, Bacillus licheniformis, E coli, Yersinia enterocolitica, Yersinia pseudotuberculosis, Streptococcus spp mfl

Provtagning vid fårabорт

Skicka foster och placenta - helst från flera tackor som aborterat – för patologisk undersökning.
Rekvirera förpackningsmaterial (kartong och plastpåse) för lamm (upp till 20 kg) från SVA
(www.sva.se; sva@sva.se, tel 018 67 43 93).

Förpackningsinstruktion finns på SVA:s hemsida.

Förpacka i plastpåse, kylklamp, absorberande material (t ex tidning), en plastpåse till, tät ytterförpackning (t ex kartong). Lägg remiss i separat plastpåse.

Skicka paketet till SVA, patologen, Travvägen 12 A, 751 89 Uppsala.

Skicka bara måndag-torsdag. På fredag ställ i kyl över helg och skicka på måndag istället.

Lämna in paketet på Postens Företagscenter, se www.posten.se, tel 0243 929 37.

Ett alternativ (om det t ex är mycket varmt väder så att kadaverösa förändringar sker mycket snabbt) är att fixera placenta (och ev. fosterorgan) i 10 % formalin och skicka in till patologen tillsammans med ofixerad, kyld placenta + fosterorgan (lever, lunga, maginnehåll) samt blodprov från tackor.
Kit för fixering av prover kan fås gratis från patologen.

Skicka in blodprover (rör utan tillsats i transporthylsor) från tackor som aborterat och tackor som fött friska lamm. Undersök för antikroppar mot specifika infektionsagens.